

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SECONDARY EDUCATION STUDENT SUPPORT
SYSTEM IN SMALL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF NAN EDUCATIONAL SERVICE AREA

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2025

Copyright 2025 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน

ของ พิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์

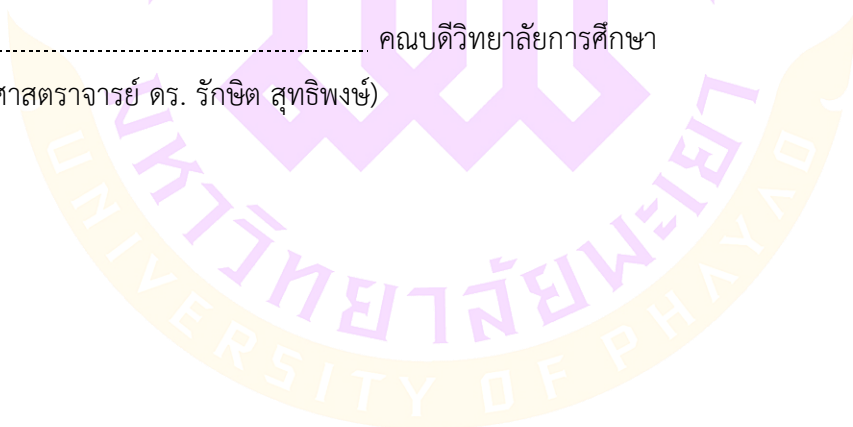
ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ดร. อาภาพรรณ ประทุมไทย)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักชิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	พิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2567
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. อาภาพรรณ ประทุมไทย
คำสำคัญ:	แนวทางการพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สถานศึกษาขนาดเล็ก

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบเชิงผสมผสานเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 166 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ที่มีผลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67–1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการบันทึกข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านอย่างเป็นระบบ การคัดกรองนักเรียน สถานศึกษามีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา การส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการ และกิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีนโยบายแบบแผน กฎ และข้อปฏิบัติที่ยืดหยุ่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน การส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมากที่สุด

Title: GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SECONDARY EDUCATION STUDENT SUPPORT SYSTEM IN SMALL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF NAN EDUCATIONAL SERVICE AREA

Author: Pitcharpoom Jaisuksan, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2024

Advisor: Dr. Arpapun Prathumthai

Keywords: Development Strategies, Student Support System, Small Schools

ABSTRACT

This research aims to 1) Study the operational conditions of the student care and support system in small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office. 2) Explore guidelines for implementing the student care and support system in small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office. This study employed a mixed-methods approach. For the quantitative aspect, the sample consisted of 166 government teachers from small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2024, selected through simple random sampling. For the qualitative aspect, the participants included 5 school administrators from small-sized schools under the same office who had received recognition for outstanding student care and support systems in the academic year 2024. These were selected using purposive sampling. The instruments used for data collection included questionnaires and interview forms, with a content validity range of 0.67–1.00 and a reliability coefficient of 0.83. Data were collected by the researcher. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and content analysis.

The findings showed that

1. The overall operation of the student support system in small schools under the Nan Secondary Education Service Area Office was rated as high.
2. Guidelines for Developing a Student Support System in Small Schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office Knowing Students Individually: The school uses technology to systematically record information from home visits. Student Screening: The school uses an online platform to categorize students into three groups: regular, at-risk, and problematic students. Promotion and Development: The school promotes and develops students academically and through a variety of activities to meet their individual needs. Problem Prevention and Resolution: The school has policies, guidelines, rules, and flexible practices that consider individual differences when implementing student problem prevention and resolution measures. Student Referral: The school refers students both internally and externally, always prioritizing the best interests of the students.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ.....	8
สถานศึกษาขนาดเล็ก.....	24
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	36
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	37

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	37
ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	43
ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	50
บทที่ 5 บทสรุป.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผลการวิจัย.....	58
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	67
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	68
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม.....	69
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์.....	73
ภาคผนวก ง ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	77
ภาคผนวก จ ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย (Item Congruences Index: IOC).....	81
ภาคผนวก ฉ รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย.....	83
ภาคผนวก ช ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out).....	84
ภาคผนวก ซ รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	85
ภาคผนวก ฌ ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (Try out).....	86

ภาคผนวก ญ รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย 87

ภาคผนวก ฎ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป 88

ภาคผนวก ฏ เอกสารรับรองโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอน 91

ประวัติผู้วิจัย..... 92

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงสรุปกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	19
ตาราง 2 แสดงจำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	28
ตาราง 3 แสดงขนาดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	28
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	43
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล	44
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... ด้านการคัดกรองนักเรียน	45
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	46
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	48
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... ด้านการส่งต่อนักเรียน	49
ตาราง 10 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	50
ตาราง 11 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	51

ตาราง 12 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... 52

ตาราง 13 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... 53

ตาราง 14 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา..... 54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	13
ภาพ 2 แสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
ภาพ 3 แสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	18
ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมต่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยโดยตรง เด็กและเยาวชนไทยได้รับแนวคิดและกระแสนิยมจากต่างชาติเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด ติดเกมส์ เล่นการพนัน มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อารมณ์ก้าวร้าว และการทะเลาะวิวาท เป็นต้น นอกจากนี้สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด แต่ด้วยสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยผู้ปกครองจึงต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาพูดคุยใกล้ชิดและอบรมสั่งสอน เด็กและเยาวชนจึงต้องเรียนรู้การดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่าย ในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง และในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เป็นกระแสนิยมจากต่างชาติ สื่อที่ล่อแหลมและการพบปะผู้คนที่หลากหลายในโลกออนไลน์ จะส่งผลกระทบต่อตัวของเด็กและเยาวชน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

การดูแลช่วยเหลือเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันอย่างมาก เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมในสังคมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีตเป็นอย่างมาก ซึ่งหน่วยงานที่อยู่ใกล้กับนักเรียนมากที่สุดก็คือ สถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีระบบ และมีแบบแผน ขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีหลักฐานในด้านปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น บันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรม แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี การดำเนินการในกระบวนการนี้จึงต้องใช้ความร่วมมือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง ภาคีเครือข่าย และชุมชนในการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องศึกษาเข้าใจปัญหาทราบสาเหตุที่แท้จริงที่เกิดขึ้น และร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไข โดยใช้กระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นตัวนำในการดำเนินงานส่งผลต่อนักเรียนเกิดการพัฒนา เป็นคนดีมีคุณภาพ รวมถึงจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสุขโดยอาศัยความร่วมมือ

จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งครูที่ปรึกษาจะเป็นบุคคลหลักในการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นไปอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด รวมถึงมีการพัฒนาเครื่องมือในการดำเนินงาน อีกทั้งมีการ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการ ทำงานที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุ วัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกที่จัดเตรียมไว้เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการสนับสนุน และความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการเรียนรู้ของนักเรียนและมนุษยสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีในระหว่าง การศึกษา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีความสำคัญ วิธีการ และเครื่องมือ ที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นขั้นตอนที่ครูเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียนแต่ละคนเนื่องด้วยสภาพการดำเนินชีวิต ในแต่ละครอบครัว ในแต่ละการปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ที่ได้รับมาจากครอบครัวมีความแตกต่างกัน จะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ได้รับมาไม่เหมือนกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีท่าทาง บุคลิก นิสัยที่แตกต่างกัน ออกไป ครูที่ปรึกษาจึงต้องทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียน สามารถนำข้อมูลจากประสบการณ์สัมผัสนักเรียนมาแบ่งกลุ่มเพื่อแยกกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ ซึ่งจะทำได้สามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้อย่างถูกวิธี 2) การคัดกรองนักเรียน เป็นขั้นตอน พิจารณาข้อมูลส่วนตัวนักเรียนเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับพิจารณาข้อมูลสอดคล้องกับเกณฑ์ของสถานศึกษาโดยอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ กลุ่มที่ 2 กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออก เกินขอบเขต มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลการเรียนรู้มีการตกต่ำ กลุ่มที่ 3 กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนกลุ่มที่มีความประพฤติมีปัญหาชัดเจน ก่อให้เกิดผลเสีย ของดำเนินชีวิตของตนเองหรือต่อผู้อื่น โดยการแบ่งนักเรียนตามกลุ่มมีประโยชน์ในการดำเนินงานของ ครูที่ปรึกษาในการหาแนวทางส่งเสริม พัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการแก้ไข ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญโดยต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหให้ตรงกับสภาพปัญหาของนักเรียนอย่างครอบคลุม หากไม่ได้คัดกรองนักเรียนในการแบ่งกลุ่มแล้ว จะทำให้เกิดความยากลำบากในการป้องกันแก้ไขปัญหารวมถึงส่งเสริมพัฒนานักเรียนมากขึ้น 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นขั้นตอนการส่งเสริม และพัฒนาให้นักเรียนทุกคนของครูที่ปรึกษาจากการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความถนัด และสิ่งที่นักเรียนชอบ เพื่อส่งเสริมในการปรับปรุงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น 4) การป้องกันและแก้ไขปัญห เป็นขั้นตอน การแก้ไขปัญหและปรับปรุงพฤติกรรมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาต้องโดยต้องรีบ

ดำเนินงานให้การเอาใจใส่และหาแนวทางช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา จะทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีความพึงพอใจตรงตามเกณฑ์ของสถานศึกษาต่อไป 5) การส่งต่อนักเรียน เป็นขั้นตอนส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานเฉพาะด้านเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากในบางกรณีที่ปัญหาที่มีความซับซ้อนในการช่วยเหลือหรือดำเนินการช่วยเหลือแล้วนักเรียนไม่มีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นักเรียนจึงจะได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและครอบคลุมถึงปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่านได้มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจรได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริม ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมประชุมชั้นเรียนและกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนตามสภาพของปัญหา ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา เครือข่าย และพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา แต่ยังคงพบปัญหาในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่าน โดยการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ทำให้พบปัญหาของนักเรียน เช่น พ่อแม่หย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ปัญหาทางสภาพแวดล้อมทางสังคม ทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ในทางที่ผิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการเรียน มีผลการเรียนตกต่ำ ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด สถานศึกษาจึงต้องหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้ประสบผลสำเร็จในทุก ๆ ด้านในการดำเนินชีวิต ปัญหาเหล่านี้มักเกิดในสถานศึกษาขนาดเล็กเนื่องจากขาดโครงสร้างในการจัดตั้งระบบติดตามและการดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาขนาดเล็กอาจจะยังไม่ครบถ้วน หรือมีการประสานงานในแต่ละฝ่ายที่ยังไม่ดีพอ ทำให้การช่วยเหลือนักเรียนไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากความพร้อมทางด้านทรัพยากร งบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งการดูแลนักเรียนที่มีความหลากหลายรวมถึงชาติพันธุ์ ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ครอบคลุมโดยปัญหาหลักของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น การเยี่ยมบ้านเป็นการสร้างความรู้จักกับนักเรียน ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา สังคม วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยนักเรียนบางคนอาจมีพื้นที่ห่างไกลทำให้การเข้าถึงได้ลำบากหรือความปลอดภัยในการเดินทางเข้าชุมชนของครูที่ปรึกษาซึ่งในแต่ละหมู่บ้านจะมีการยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกัน 2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาต้องเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดตรงกับปัญหาของนักเรียนโดยส่วนมากครูผู้ดูแลจะไม่ได้ผ่านกระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงคัดกรองนักเรียน จึงทำให้ไม่ทราบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนและตัดสินว่านักเรียนเป็นฝ่ายผิดเสมอเนื่องจากไม่ได้สะท้อนปัญหาจากองค์ประกอบ

ในสังคม วัฒนธรรม ครอบครัว ของนักเรียน ดังนั้นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นงานที่สำคัญอย่างมากในการศึกษา ที่ต้องมึนโยบาย แนวทาง และขั้นตอนที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ, 2567)

จากปัญหาดังกล่าวในช่วงวัยรุ่นของนักเรียนและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียนในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมีการประชุมวางแผนในการกำหนดนโยบาย ขอบเขตงาน ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ตอนและแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ

ประชากร คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ จำนวน 21 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 291 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 21 แห่ง ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยการคัดเลือกจากสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่นประจำปีการศึกษา 2567

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาจากการศึกษาองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ สภาพและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 21 แห่ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเป็นนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นให้การคุ้มครองป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะในการดำเนินชีวิตและมีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านคัดกรองนักเรียน ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ ได้แก่

1.1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสอบสุขภาพ ระเบียบสะสม ซึ่งข้อมูลนักเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าถึงพื้นฐานของนักเรียนมากขึ้น

1.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของสถานศึกษาจากการพิจารณาคัดกรองแล้วไม่พบความผิดปกติจึงจะทำการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนไม่ผ่านการประเมินความเสี่ยงตามเกณฑ์ของสถานศึกษาจึงต้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

1.3 การพัฒนาและการส่งเสริมผู้เรียน หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาให้มีศักยภาพ โดยการจัดกิจกรรม พบปะนักเรียนหรือโฮมรูม การติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองทุกเทอมและในชั้นเรียน (Classroom Meeting) และการจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามที่สถานศึกษาหรือสังคมคาดหวัง

1.4 การป้องกันและการแก้ไขปัญหา หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้ความสนใจกับนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในกรณีกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาจะต้องใช้กระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นโดยให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.5 การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานในบางกรณีมีความยากต่อการช่วยเหลือไม่สามารถปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนให้ขึ้นตามเกณฑ์ของสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครูที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษาโดยส่งต่อข้อมูลจากการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา ครูพยาบาล 2) การส่งต่อภายนอก เป็นการที่ครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่าไม่สามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยส่งต่อบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน

2. สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 499 คนลงมา โดยสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน 2) ปัญหาด้านการบริหารงาน 3) ปัญหาด้านการเรียนการสอน 4) การขาดแคลนครู และ 5) ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง แนวคิด หลักการ วิธีการ หรือรูปแบบกระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการวางแผน จัดการและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เพื่อที่จะนำไปแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยทำให้ได้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จะนำไปเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น ประยุกต์ใช้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ
  - 1.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.2 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.3 ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.4 ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.5 กระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.6 บทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. สถานศึกษาขนาดเล็ก
  - 2.1 ความหมายของสถานศึกษาขนาดเล็ก
  - 2.2 สภาพปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกหรือโครงสร้างที่จัดเตรียมไว้เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการเรียนรู้และการเจริญทางสังคมในระหว่างการศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครอบคลุม ชัดเจน โดยวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

วนิดา ชนินทุยธวงศ์ (2544) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการดำเนินงานเป็นขั้นเป็นตอน รวมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือการทำงานอย่างชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน

พรนภา หลานวงศ์ (2559) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการกระทำที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ชุตติมา ถาวรแก้ว (2559) ได้ให้ความหมายว่า เป็นระบบที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ได้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้า สามารถปรับตัวแก้ปัญหา มีการพัฒนาทางอารมณ์ ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง คุณธรรมจริยธรรม และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรคพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและอยู่ได้อย่างมีความสุข

ดุราสิทธิ์ แดงงาม (2560) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการร่วมกันส่งเสริมและ ป้องกันปัญหาของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

Good (1973) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการช่วยเหลือให้แต่ละบุคคลเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี

Horace and Ava (1970) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อจะได้ประสบผลสำเร็จในชีวิต

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต และมีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน

วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2551) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้สถานศึกษา ภาคีเครือข่าย ชุมชน ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้

เนตรนภา คำหนองหว้า (2560) ได้สรุปว่า วัตถุประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน และสามารถตรวจสอบได้

นุชรีย์ ผึ้งคุ้ม (2560) ได้กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการ กำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการทำงานตามขั้นตอนและมีการบันทึกหลักฐานที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้ด้วยครูที่ปรึกษา

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของสถานศึกษา ภาศิเครือข่าย และชุมชน

ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้กล่าวถึงผลคาดว่าจะได้รับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา
2. ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
3. นักเรียนรู้จักตนเอง พร้อมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
4. นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
5. นักเรียนมีการพัฒนาทางพฤติกรรม อารมณ์และสติปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ
  - 1.1 นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญหา และมีความสุข
  - 1.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
  - 1.3 ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ
  - 1.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ
2. ประโยชน์ต่อเขตพื้นที่การศึกษา
  - 2.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
  - 2.2 เพิ่มพูนองค์ความรู้ในการทำงาน การนิเทศติดตามและประเมินผล
  - 2.3 มีข้อมูลสารสนเทศเป็นรายบุคคลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา
3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา
  - 3.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
  - 3.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กร
  - 3.3 มีสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครองและชุมชน
  - 4.1 มีส่วนร่วมกับสถานศึกษามากขึ้น
  - 4.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
  - 4.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม
5. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร
  - 5.1 บริหารครูให้มีศักยภาพในการปฏิบัติการเรียนรู้
  - 5.2 ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 5.3 มีการพัฒนาส่งเสริมครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. ประโยชน์ต่อครู
  - 6.1 เห็นความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 6.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน
  - 6.3 มีผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 6.4 มีความศรัทธาในวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น
7. ประโยชน์ต่อนักเรียน
  - 7.1 นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีภูมิคุ้มกัน
  - 7.2 นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหอย่างครบถ้วนครอบคลุม
  - 7.3 นักเรียนมีทักษะการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
  - 7.4 นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มองโลกในแง่บวก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวว่า ผลที่คาดหวังของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. ได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน
2. ครูกับผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
3. ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ
4. ผู้เกี่ยวข้องมีการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเต็มที่และเอาใจใส่

มจริน แผลงจันทิก (2554) กล่าวถึง ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง เขตพื้นที่การศึกษาและประเทศชาติไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการคัดกรองเพื่อแยกกลุ่ม มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งจะเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ
2. ครูมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนในการพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3. ผู้บริหารได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษามีกระบวนการในการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

4. สถานศึกษามีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาได้รับการยอมรับการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

5. ผู้ปกครอง ชุมชนตระหนักในการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอน บุตรหลาน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน และบุคคลในชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

6. เขตพื้นที่การศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมให้กับผู้เรียนเพื่อประเมินศักยภาพ คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ สามารถประเมินผล นิเทศ ติดตาม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

7. ประเทศชาติ นักเรียนมีคุณภาพและมีความสุขในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ปัญหาของเด็กและเยาวชนลดลง ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ การได้รับการดูแลช่วยเหลือทุกด้านและครอบคลุมปัญหาของนักเรียน นักเรียนมีคุณภาพ นักเรียนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กล่าวว่า สภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชน เช่น ภัยสารเสพติดการล้มเหลวทางการเรียนภัยทางเพศ การใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแก อุบัติภัยบนท้องถนนหรือในสถานศึกษา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1. ปัจจัยเสี่ยงด้านตัวนักเรียน เช่น มีการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม ขาดสติ สมาธิ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ไม่กล้าแสดงออก เลือกปฏิเสธบุคคลภายนอกไม่ได้ อารมณ์รุนแรงและจิตใจไม่สงบ มีเจตคติไม่เหมาะสมหรือน้อยเอียงที่จะชอบเสียง ทดลองใช้ยา ความรุนแรง ปฏิเสธคำนิยามหรือหลักศาสนาที่สังคมส่วนใหญ่ยึดถือ มีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมใน วัยเด็ก เช่น การต่อต้านด้านสังคม พุดปด ขโมยก้าวร้าว ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับครูและสถานศึกษา

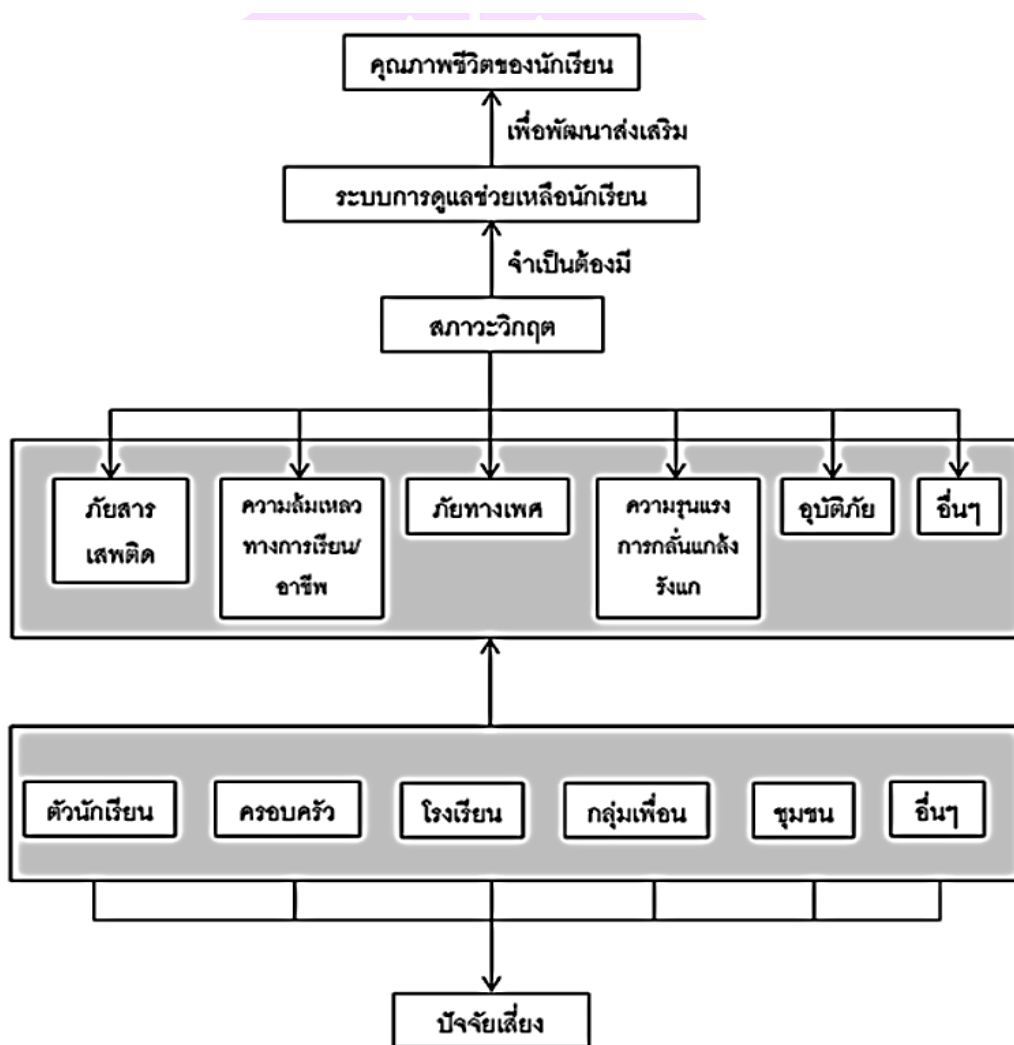
2. ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว เช่น ความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัวครอบครัวขาดความเป็นปึกแผ่น ครอบครัวแปลกแยกหรือแยกตัวจากสังคม การเลี้ยงดูไม่เหมาะสมมีความคาดหวังในตัวเด็กเกินความเป็นจริง โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพและวัยของเด็ก

3. ปัจจัยเสี่ยงด้านสถานศึกษา เช่น ครูไม่กระตุ้นเอาใจใส่ให้นักเรียน ครูและนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผู้ปกครองรวมทั้งชุมชนขาดการเอาใจใส่เอาใจในการส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาศักยภาพ

4. ปัจจัยเสี่ยงด้านกลุ่มเพื่อน เช่น เลือกคบเพื่อนไม่ดี ชอบอยู่ในจุดเสี่ยง มีการชักชวนกันไปทำในสิ่งที่ผิด

5. ปัจจัยเสี่ยงด้านชุมชนและสังคม เช่น ขาดระเบียบแบบแผนในชุมชน ชุมชนไม่มีความเข้มแข็ง ขาดกิจกรรมตามรูปแบบประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมในชุมชน

จากปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาข้างต้นได้แสดงกรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพที่ 1

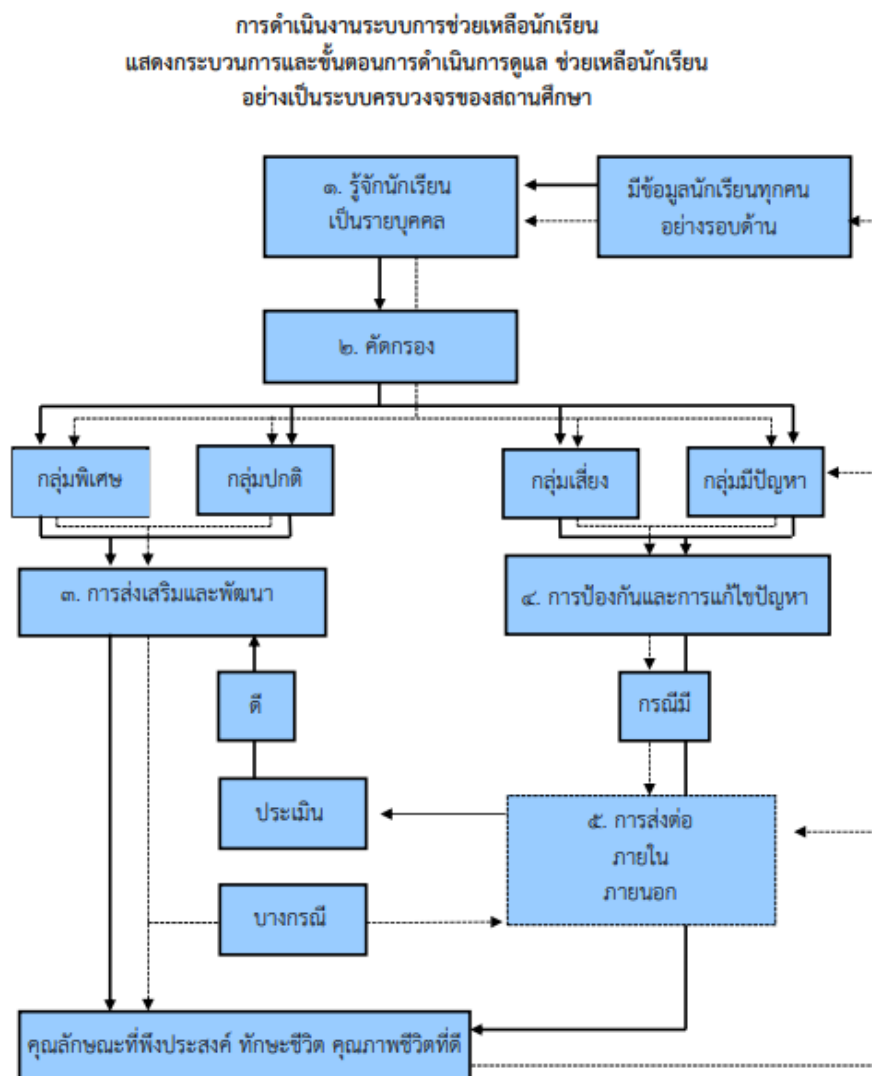
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551)

กระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้ระบุขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

ภาพ 2 แสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความหลากหลายของนักเรียนซึ่งการอบรมสั่งสอน สังคมที่พหุองค์หลากหลายรูปแบบ ผ่านการเลี้ยงดูซึ่งส่งผลถึงความประพฤติในหลายลักษณะ หากทราบข้อมูลนักเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าถึงพื้นฐานของนักเรียนมากขึ้น โดยสามารถพิจารณาข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนและแก้ปัญหาให้นักเรียนและส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลการสำรวจที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการสามารถพิสูจน์ได้ โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน

สามารถสืบค้นข้อมูลนักเรียนได้จากหลักฐานดังต่อไปนี้

- 1.1 แบบประเมินพฤติกรรม
- 1.2 การสัมภาษณ์
- 1.3 การสังเกต
- 1.4 การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน
- 1.5 การเยี่ยมบ้าน
- 1.6 การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ
- 1.7 ระเบียบสะสม

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนที่มีความหลากหลายทางด้านการเลี้ยงดู ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ ระเบียบสะสม ซึ่งข้อมูลนักเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าถึงพื้นฐานของนักเรียนมากขึ้น

2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กล่าวถึง การคัดกรองนักเรียนไว้ว่า เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน อาจแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

- 2.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่มีการสำรวจเป็นไปตามเกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา จึงจะทำการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป
- 2.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่ถูกพิจารณาคัดกรองแล้วมีพฤติกรรมแล้วมีความเสี่ยง จึงต้องหาวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคัดกรอง
- 2.3 กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ถูกพิจารณาตามเกณฑ์ของสถานศึกษาว่ามีพฤติกรรมที่มีปัญหาจึงจะทำการป้องกันและแก้ไขทันที

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2559) ได้กล่าวถึง การคัดกรองนักเรียน ไว้ว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เพื่อการจำแนกนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ

คือนักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมในเชิงลบ และผ่านเกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา 2) กลุ่มเสี่ยง และมีปัญหาคือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อตนเองและสังคม โดยไม่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา

สถานศึกษามหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์ (2561) ได้กล่าวถึง การคัดกรองนักเรียน ไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการประเมินข้อมูลนักเรียนตามเกณฑ์ของสถานศึกษา ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อหาแนวทาง วิธีการที่สอดคล้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมกับสภาพปัญหา โดยการแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มปกติคือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของสถานศึกษาจากการพิจารณาคัดกรองแล้ว ไม่พบความผิดปกติจึงจะทำการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

2.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนไม่ผ่านการประเมินความเสี่ยงตามเกณฑ์ของสถานศึกษา จึงต้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.3 กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติคือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของสถานศึกษาจากการพิจารณาคัดกรองแล้วไม่พบความผิดปกติจึงจะทำการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนไม่ผ่านการประเมินความเสี่ยงตามเกณฑ์ของสถานศึกษาจึงต้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

3. การพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ได้กล่าวถึง การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนไว้ว่า แนวทางหรือวิธีส่งเสริมให้นักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ให้มีศักยภาพ ป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา มีหลายวิธีโดยการจัดกิจกรรม คือ

- 3.1 การจัดกิจกรรมพบปะนักเรียนหรือโฮมรูม
- 3.2 การติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน
- 3.3 การจัดประชุมผู้ปกครองทุกเทอมและในชั้นเรียน (Classroom Meeting)
- 3.4 การจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2559) ได้กล่าวถึง แนวทางพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน ไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา เพื่อสังเกตความประพฤติและพฤติกรรมของการพัฒนา ไม่ว่าจะ

นักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามที่สถานศึกษาหรือสังคมคาดหวัง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาและการส่งเสริมผู้เรียน คือ แนวทางหรือวิธีส่งเสริมให้นักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาให้มีศักยภาพ โดยการจัดกิจกรรม พบปะนักเรียน หรือโฮมรูม การติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองทุกเทอมและในชั้นเรียน (Classroom Meeting) และ การจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามที่สถานศึกษาหรือสังคมคาดหวัง

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2559) ได้กล่าวถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาวีว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจกับนักเรียนทุกคน บนพื้นฐานของความเสมอภาค แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหานั้นจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและโดยมรกระบวนการวิธีการช่วยเหลือ ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหของนักเรียนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

4.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

4.2 การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

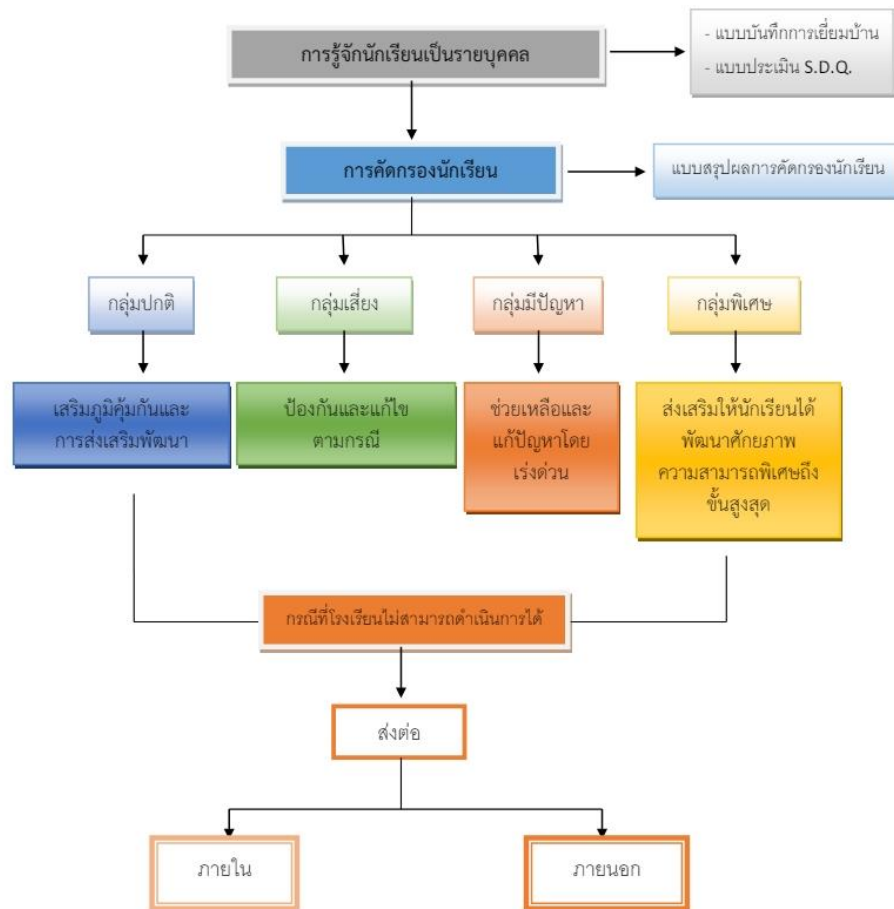
จากการศึกษาสรุปได้ว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหา คือ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความสนใจกับนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในกรณีกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาจะต้องใช้กระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นโดยให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5. การส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ได้กล่าวถึง การส่งต่อไว้ว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา ในบางกรณีนักเรียนอาจมีพฤติกรรมเกินขอบเขตและข้อกำหนดของสถานศึกษา จึงได้แบ่งรูปแบบการส่งต่อของสถานศึกษาออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

5.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

5.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของสถานศึกษา จะดูแลช่วยเหลือได้

ภาพ 3 แสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 (2551)

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การส่งต่อ คือ การดำเนินงานในบางกรณีมีความยากต่อการช่วยเหลือ ไม่สามารถปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้นได้ จะสามารถดำเนินการได้ 2 แบบดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครูท่านอื่นที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษา โดยส่งต่อข้อมูลจากการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา ครูพยาบาล 2) การส่งต่อภายนอก เป็นการที่ครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่ายากเกินกว่าที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียน ให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยส่งต่อบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน

จากการขั้นตอนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงสรุปกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล	ศึกษาข้อมูลจาก	1. ระเบียบสะสม
1.1 ด้านความสามารถ	1. ระเบียบสะสม	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
1.1.1 การเรียน	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	(SDQ) หรือ
1.1.2 ความสามารถ อื่น ๆ	3. อื่น ๆ เช่น	3. อื่น ๆ เช่น
1.2 ด้านสุขภาพ	3.1 แบบประเมินความฉลาด	3.1 แบบประเมินความฉลาด
1.2.1 ร่างกาย	ทางอารมณ์ (E.Q.)	ทางอารมณ์ (E.Q.)
1.2.2 จิตใจ	3.2 การสัมภาษณ์นักเรียน	3.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียน
1.2.3 พฤติกรรม	3.3 การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	3.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
1.3 ด้านครอบครัว	3.4 การเยี่ยมบ้านนักเรียน ฯลฯ	และการเยี่ยมบ้านนักเรียน
1.3.1 เศรษฐกิจ		3.4 แบบบันทึกการตรวจ
1.3.2 การคุ้มครองนักเรียน		สุขภาพด้วยตัวเอง ฯลฯ
1.4 ด้านอื่น ๆ		
2. การคัดกรองนักเรียน	วิเคราะห์ข้อมูลจาก	1. เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
2.1 กลุ่มปกติ	1. ระเบียบสะสม	2. แบบสรุปผลการคัดกรอง และ
2.2 กลุ่มเสี่ยง	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	ช่วยเหลือนักเรียนเป็น รายบุคคล
2.3 กลุ่มมีปัญหา	(SDQ) หรือ	3. แบบสรุปผลการคัดกรอง
	3. แหล่งข้อมูลอื่น ๆ	นักเรียนเป็นห้องเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน (สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม)	จัดกิจกรรมต่อไปนี้	1. แนวทางในการจัดกิจกรรม โฮม
	3.1. กิจกรรมโฮมรูม(Homeroom)	รูมของสถานศึกษา
	3.2. ประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting)	2. แนวทางการจัดกิจกรรม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนของ สถานศึกษา
	3.3. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ครู พิจารณา ว่าเหมาะสม	3. แบบบันทึก/สรุปประเมินผล
	ในการส่งเสริม นักเรียนให้มี คุณภาพมากขึ้น	การดำเนินกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอื่น ๆ

ตาราง 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา (จำเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา)	1. ให้การปรึกษาเบื้องต้น 2. ประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการจัดกิจกรรม สำหรับการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหา ของนักเรียน 2.1 กิจกรรมในห้องเรียน 2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) 2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม 2.5 กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง	1. แนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ของนักเรียน 5 กิจกรรม 2. แบบบันทึกสรุปผลการคัดกรอง และช่วยเหลือนักเรียน เป็นรายบุคคล 3. แบบบันทึกรายงานผลการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน	1. บันทึกการส่งเสริมนักเรียน ไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการ ช่วยเหลือนักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา ครูพยาบาล เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งต่อภายใน	1. แบบบันทึกการส่งต่อของ สถานศึกษา
5.1 ส่งต่อภายใน	2. บันทึกการส่งเสริมนักเรียน ไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยครูแนะแนวหรือ	2. แบบรายงานแจ้งผล การช่วยเหลือนักเรียน
5.2 ส่งต่อภายนอก	ฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการ	

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2546)

บทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่าในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นต้องมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ตามขั้นตอน และกระบวนการที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะช่วยให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)

คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นประธาน กรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้าระดับ หัวหน้างาน แผนงาน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ส่งเสริมสนับสนุนการจับคู่และผดุงรักษาระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2 สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร
- 1.3 เป็นผู้นำในการพัฒนีสาน บูรณาการภารกิจโดยรวมของสถานศึกษา
- 1.4 ประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้ทีมประสาน ทีมทำ และเครือข่าย การดำเนินงานจากทุกภาคส่วน

1.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการที่ผู้บริหาร มอบหมายเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ หัวหน้าระดับ ทุกระดับ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานอนามัย ครูพยาบาล และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.3 จัดทำเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาดำเนินงานและรับผิดชอบ ในการชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 2.4 จัดการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อแสวงหาแนวทาง ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.5 สรุปรายงานผลการดำเนินงานและดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)

คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ รองหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และครูแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

3.1 คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1.1 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและดำเนินการประชุมชี้แจง

3.1.2 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น

3.1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.4 ประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

3.1.5 ดำเนินการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอน และกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการการดำเนินงาน (ทีมทำ)

3.2.1 หัวหน้าระดับ/รองหัวหน้าระดับ

1) ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

2) ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง

3) จัดประชุมครูในระดับเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ

4) จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหารายกรณี

5) บันทึกการทำงาน และจัดทำรายงานประเมินผลโดยผ่านทีมประสานงาน

3.2.2 ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบันการคัดกรองนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกจัดกลุ่มผู้เรียน เช่น กลุ่มเด็กมีความสามารถพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาต้องการช่วยเหลือ โดยเร่งด่วน

2) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยจัดกิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเอง

3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยาก ชับซ้อน ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4) การส่งต่อนักเรียน กรณีปัญหาของนักเรียนซับซ้อนให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง หรือบุคคลที่มีความสามารถตรงกับปัญหาที่พบ

3.2.3 ครูแนะแนว

1) นิเทศ สนับสนุนและเป็นแกนหลักแก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคน ในการให้ความรู้ เทคนิค วิธีการ และกระบวนการตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนวเพื่อใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือ เพื่อการรู้จักและเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งการคัดกรองจัดกลุ่มผู้เรียน การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เช่น การใช้ระเบียบสะสม แบบทดสอบ

เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน และกิจกรรมสำหรับผู้เรียน ทุกกลุ่มคัดกรอง และให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบรรพชาติและลักษณะของผู้เรียนกลุ่มพิเศษต่าง ๆ และเสนอแนะแนวทางในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และการพัฒนาผู้เรียน

2) ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน (ในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ) ผู้ปกครองและผู้ขอรับบริการทั่วไป

3) ประสานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานที่ เป็นระบบเครือข่ายในการดำเนินงานแนะแนวและงานช่วยเหลือนักเรียน

4) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในคาบแนะแนว

5) ให้บริการต่าง ๆ หรือจัดทำโครงการ กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี

7) ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น

8) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ

3.2.4 ครูผู้สอนประจำวิชาและครูที่เกี่ยวข้อง

1) ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อรู้จักและเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง

2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา และให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) ให้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและบริการต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

4) ให้คำปรึกษาเบื้องต้นในรายวิชาที่สอน ในด้านการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และบุคลิกที่พึงประสงค์

5) พัฒนาค้นเองด้านองค์ความรู้ทางจิตวิทยาและการแนะแนวและนำมาบูรณาการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

6) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

7) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผล และรายงานส่งหัวหน้าระดับ

3.2.5 ผู้แทนนักเรียน

- 1) เรียนรู้ ทำความเข้าใจกรอบแนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) ประสานงานในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของเพื่อนนักเรียน
- 3) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
- 4) เป็นแกนนำในการดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้และการสร้างเสริมทักษะการดำรงชีวิตอย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาขนาดเล็ก

ความหมายของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) กล่าวว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1. ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ
2. ปัญหาด้านการบริหาร
3. ปัญหาด้านการเรียนการสอน
4. การขาดแคลนครู
5. สถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรฐานะยากจน ทำให้ขาดศักยภาพในการระดมทรัพยากรในการสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก คือ สถานศึกษาที่มีปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาต่ำ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ 2) ปัญหาด้านการบริหาร 3) ปัญหาด้านการเรียนการสอน 4) การขาดแคลนครูและสถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก 5) ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา

สภาพปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปาริวรรณ โคตรชมภู (2554) ได้วิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชา้อภัยพิทายาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า 1) ปัญหาโดยรวมของโรงเรียน คือ ขาดระบบบริหารจัดการด้านระบบดูแลช่วยเหลือขาดการประชุมวางแผนการดำเนินงาน ไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานที่ชัดเจน มีลักษณะการดำเนินงานแบบพึ่งพาอาศัย ช่วยกันทำงาน มีเอกสารหลักฐานในการดำเนินงานแต่ยังไม่สมบูรณ์แบบและไม่นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพไม่มีรูปแบบการป้องกันปัญหาที่หลากหลาย

เครือข่ายทางการศึกษาที่จะส่งเสริมนักเรียนมีน้อยโรงเรียนขาดการติดตามประเมินผล และการรายงานผล เพื่อพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) แนวทางการพัฒนาโดยรวมของโรงเรียน คือ โรงเรียนควรมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้ดำเนินงาน มีการประชุมชี้แจงให้ครูผู้ปกครองและนักเรียน มีความเข้าใจที่ตรงกัน นำข้อมูลที่ได้มาใช้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด กำกับติดตามประเมินผลพร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามลำดับ 2) ครูที่ปรึกษาที่สังกัดขนาดโรงเรียนต่างกันมีการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการบริหาร จัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อัญชญา พงษ์จันโอ (2554) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า 1) ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริม นักเรียน 2) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตามประสบการณ์โดยรวมและด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้เสนอไว้ 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงด้านการส่งต่อนักเรียน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยพบว่าปัญหาคือ ขาดการกำหนดนโยบาย การวางแผน การประชุม

มีน้อยการดำเนินงานไม่เป็นไปในทางเดียวกันขาดการประชุมชี้แจง ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบในการทำงาน ขาดความร่วมมือในการทำงาน ไม่มีรูปแบบในการทำงานเป็นทีม มีพันธมิตรหรือเครือข่ายทางการศึกษาในการส่งเสริมนักเรียนน้อยขาดผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน สถานศึกษาขาดการประเมินผล ขาดข้อมูลสารสนเทศ โดยปัญหาดังกล่าวแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน ความจริงของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียน ความร่วมมือในการให้ข้อมูลนักเรียน 2) การคัดกรองนักเรียน คือความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน และมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่ม 3) การส่งเสริมนักเรียน คือ ความสนใจต่อกิจกรรมก่อนเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา คือความเหมาะสมของกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหา และความหลากหลาย ของกิจกรรม 5) การส่งต่อ คือความชัดเจนของการส่งต่อและความไม่ใส่ใจของครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวในการแก้ไขปัญหา

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสัยทัศน์

“เมืองแห่งความสุข เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ธรรมชาติสมบูรณ์ การเกษตรมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ท่องเที่ยวยั่งยืน”

พันธกิจ

1. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองอุทยานแห่งชาติเมืองแห่งชุมชนคนต้นน้ำที่คงความสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรเพื่อบริโภคภายในจังหวัดเพื่อทดแทนการนำเข้า การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่คงความสมดุล ของระบบนิเวศให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียว

2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างสมดุลตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3. พัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างมีมาตรฐาน ที่เสมอภาคและทั่วถึง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการศึกษาและสุขอนามัยที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชารัฐ

4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วน

5. พัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตามศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของประชาชน

6. พัฒนาด้านการศึกษา สุขภาวะและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกินค่าเฉลี่ยของประเทศเด็กและเยาวชนต้องได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน เข้าศึกษาต่อได้อย่างเสมอภาคและทั่วถึง

7. เสริมสร้างความมั่นคงและความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตามในการพัฒนาจังหวัดน่านในระยะยาว ยังมีเป้าหมายเชิงคุณภาพในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียม พัฒนาการเพาะปลูกพืชเกษตรในการตอบสนองการบริโภคภายในจังหวัด เพื่อทดแทนการนำเข้าประชากรได้รับการดูแลด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างมีมาตรฐานที่เสมอภาคและทั่วถึง เด็กเยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและทั่วถึง เชื่อมโยงภาคชนบทและเมืองด้วยวิถีการผลิตเชิงเกษตรและการท่องเที่ยว กระจายนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหนาแน่นไปสู่ชนบท โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือ

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 30 สถานศึกษา สามารถจำแนกจำนวนตามอำเภอได้ตามตารางที่ 3 โดยปีการศึกษา 2566 สามารถจำแนกตามขนาด

สถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 แห่ง สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 5 แห่ง สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 แห่ง และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 แห่ง ซึ่งมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8,837คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8,263 คน รวมทั้งสิ้น 17,100 คน และมีห้องเรียนรวมทั้งสิ้น จำนวน 589 ห้อง

ตาราง 2 แสดงจำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจาน

ชื่ออำเภอ	จำนวนสถานศึกษา	ชื่ออำเภอ	จำนวนสถานศึกษา
เมืองน่าน	5	ปัว	4
เวียงสา	3	ท่าวังผา	4
แม่จริม	1	ทุ่งช้าง	1
บ้านหลวง	1	เชียงกลาง	2
นาน้อย	1	บ่อเกลือ	1
นาหมื่น	2	สองแคว	1
สันติสุข	1	เฉลิมพระเกียรติ	1
ภูเพียง	2		

ที่มา: กลุ่มนโยบายและแผน ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566

ตาราง 3 แสดงขนาดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจาน

ขนาดสถานศึกษา	จำนวน
ขนาดเล็ก (1-499 คน)	21
ขนาดกลาง (500-1,499 คน)	5
ขนาดใหญ่ (1,500-2,499 คน)	3
ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	1
รวมทั้งสิ้น	30

ที่มา: กลุ่มนโยบายและแผน ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจาน หมายถึงหน่วยงานที่กำกับ ติดตาม และประเมินผล สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน โดยมีสถานศึกษาขนาดเล็ก 21 แห่ง ขนาดกลาง 5 แห่ง ขนาดใหญ่ 3 แห่ง และขนาดใหญ่พิเศษ 1 แห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กฤษฎ์ภิญญา พุทจักระ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาวัดจันทาราม โดยเน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น จากการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนารูปแบบโดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการหรือวิธีการได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อ และ 6) การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาวัดจันทาราม(ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้นในด้านประสิทธิ ภาพด้านประสิทธิผล ด้านคุณค่าและด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ควรจัดทำคู่มือครูประจำชั้น โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานศึกษา

เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์ (2561) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาบ้านช่างหม้อ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที

จตุติกรณ์ นิสสัย (2558) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า คณะครูควรจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง นักเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีและคณะครูจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

ศุราสิทธิ์ แดงงาม (2560) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาหลวงพ่อบานคลองด่านอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถนำไปใช้กับผู้ปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะประสบการณ์สอนมีผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังมีประสบการณ์มากย่อมได้เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาในการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ธนะเศรษฐ์ เกษกุ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนควรออกเยี่ยมบ้าน และบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ การคัดกรองนักเรียน ครูควรคัดกรองนักเรียนและจัดกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีแผนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหที่สอดคล้องกับปัญหาของนักเรียน การส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญ และได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

นุชรีย์ ผึ้งคุ้ม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) ปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การเปรียบเทียบปัญหา จำแนกตามตำแหน่งของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การเปรียบเทียบปัญหา จำแนกตามระดับชั้นของครูที่ปรึกษาโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านส่งเสริมนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การเปรียบเทียบปัญหา จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) แนวทางการพัฒนาโดยการเรียงลำดับความสำคัญ 3 อันดับ ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล มีการปฏิบัติงานตามแผนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดทำข้อมูลนักเรียนให้ทันต่อการนำไปใช้และการดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนโดยใช้วิธีที่หลากหลาย มีการทำความเข้าใจในการใช้เครื่องมือคัดกรองและแปลผลและมีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นระบบด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรม มีการหาแนวทางร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนและการมีส่วนร่วมคิดในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างทั่วถึง มีการใช้หลักจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาและมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียนมีการแยกนักเรียนมีความชัดเจน และครูให้ความสำคัญในการส่งต่อ มีการประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียน ภายในสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียน และมีการปฏิบัติงานของฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา

นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า 1) ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาใน อำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันยกเว้น ด้านการปกครองนักเรียนและด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จากการศึกษา พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและการแก้ไข ด้านการส่งต่อ กลไก และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

วีระพล ไชยคำมี (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพลินธุ์ จากการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ระดับมากในทุก ๆ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่วนความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งต่อนักเรียน 2) ผลการประเมินการพัฒนาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลการศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานในปัจจุบัน และความต้องการพัฒนากระบวนการ

ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำเป็นคู่มือ จากนั้นได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมเพื่อการนำไปใช้ในกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

วศิน ศรีบรรจง (2567) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอ่างทอง จากการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งต่อ 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น สถานศึกษาควรมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เก็บข้อมูลหรือติดตามพฤติกรรมนักเรียน ที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน (กลุ่มมีปัญหา) เช่น สถานศึกษาควรมีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมบริหารสถานศึกษา ในการคัดกรองนักเรียน เก็บข้อมูล หรือติดตามพฤติกรรม ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เช่น สถานศึกษาควรมีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ ในรูปแบบ Online ด้วย Google Meet ในการประชุมผู้ปกครองที่มีความสะดวก ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน เช่น สถานศึกษาควรมีการใช้อุปกรณ์สื่อสาร มือถือหรือไอแพด ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้คำปรึกษาเบื้องต้น ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ เช่น สถานศึกษาควรมีการใช้แอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการประสานงานการส่งต่อ กับครูที่ปรึกษา นักจิตวิทยา หรือผู้บริหาร

สุภาศิณี อภิชัย (2558) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานคุณภาพตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาปายวิทยาคาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานคุณภาพตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปายวิทยาคารจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของการดำเนินงานสูงที่สุดคือด้านการคัดกรองนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของการดำเนินงานต่ำที่สุดคือด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ปัญหาการดำเนินงานคุณภาพตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปายวิทยาคาร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ การคัดกรอง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา 2) แนวทางการดำเนินงานคุณภาพตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปายวิทยาคาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งแต่ละด้านเป็นแนวทางการดำเนินงานตามระบบคุณภาพ PDCA 3) แนวทางการดำเนินงานคุณภาพตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปายวิทยาคาร

มีประสิทธิภาพในด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ผ่านเกณฑ์การประเมิน อนุสรฯ สุขกล่ำ (2556) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาในเขตอำเภอชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จากการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง 2) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 3) แนวทางการพัฒนา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำระเบียบสะสมข้อมูลนักเรียนให้ครบทุกด้าน มีรายละเอียดชัดเจน ด้านการ คัดกรองนักเรียน การคัดกรองนักเรียนควรพิจารณาข้อมูลนักเรียนหลายๆ ด้าน กำนันการป้องกันและ แก้ปัญหา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรม โฮมรูม ด้านการส่งต่อนักเรียนต้องพร้อมที่จะรับความช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาบุคลากรอื่น

สุมิตร เหนือลอย (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จำนวน 97 คน และ บุคลากรของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุงในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งต่อ แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ควรมีการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เทคโนโลยี หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ 2) ควรจัดทำระบบการคัดกรองและแบบประเมินต่าง ๆ เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ 3) ควรมีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยมีการบูรณาการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสมทั้งกิจกรรมในรูปแบบ On-line และรูปแบบ on-site 4) ควรมีการสร้างระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน โดยให้ การช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน และ 5) ควรมีแผนงานและขั้นตอนในส่งต่อนักเรียนทั้งภายใน และภายนอกที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้ครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการส่งต่อได้อย่างถูกต้อง

อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ วิทยาลัยศึนผู้บริหาร สุขภาพกายสุขภาพจิตของนักเรียน และความสัมพันธ์ในระดับสูง ได้แก่ ความรู้ความสามารถของครู การปฏิบัติงานของครู พฤติกรรมผู้บริหาร การรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัษฎายุท โพร้นอก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 งานวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 520 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามด้านสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33-0.82 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามด้าน ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40-0.84 มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้านและอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน 3) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันในตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

King (2003) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาภายในสถานศึกษา ความเห็นพ้องระหว่างครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความคิดเห็นระหว่างครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่จากสถานศึกษารัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและการดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในสถานศึกษามีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่สถานศึกษาอลาบามา จำนวน 521 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างทัศนคติของครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่ ทั้งในเรื่องความสำคัญของการจัดกิจกรรม

ให้คำปรึกษาและการดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในสถานศึกษา 44 กิจกรรม ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กันในด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติในเรื่องความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและการดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในสถานศึกษา และยังพบด้วยว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคำตอบของครูแนะแนว และอาจารย์ใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษาใน 3 กลุ่มงานด้วย

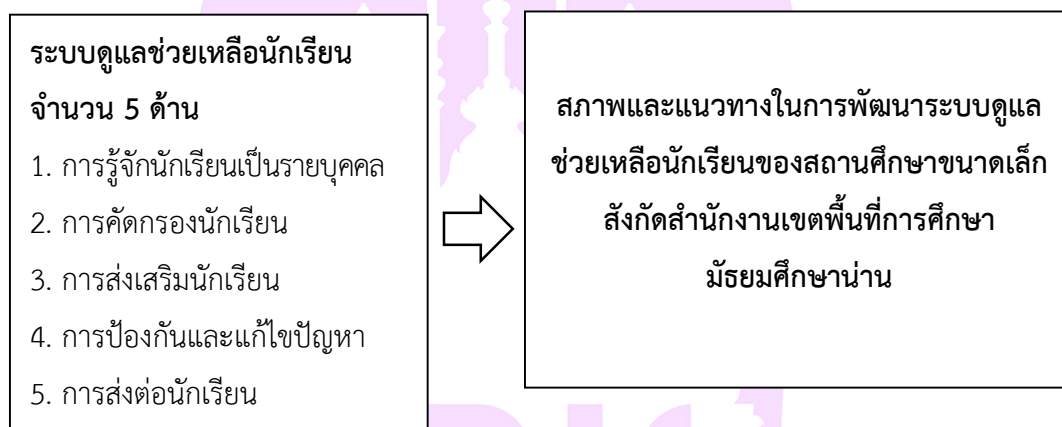
Biddle (2009) ได้ศึกษาการศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นผลเนื่องมาจากการมีความคิดฆ่าตัวตาย การแสดงท่าทางหรือพยายามที่จะละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ลดลง รวมทั้งระดับการถูกสั่งพักการเรียนทดลอง อย่างไรก็ตามจากการรายงานงานของนักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาการคิดฆ่าตัวตายและปัญหาอื่น ๆ ทำให้สามารถทำนายรูปแบบการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เช่นพบว่า บางครั้งนักเรียนเหล่านี้ก็อาจจะใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์เพื่อการรักษาตนเองก็ได้ และพบว่ารูปแบบการบริการที่มีค่านัยสำคัญทางด้านสถิติสูงสุดในการทำนายผลการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ รวมทั้งการลดระดับการถูกสั่งพักการเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคิดฆ่าตัวตาย คือ ส่วนที่ได้รับการประเมินโดยหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดหายาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ไว้ใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ยัง พบว่า การวางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ในสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาสำหรับเยาวชนที่มีปัญหาด้านการผิดวินัย และการบริการสำหรับเด็กและเยาวชนที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของชุมชนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา และพบว่า การรักษาผู้ป่วยนอกที่มีอาการติดยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์คือ ตัวทำนายผลด้านการสนับสนุนระดับการเลื่อนชั้นเรียนหรือการจบการศึกษาจากสถานศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับนักเรียนเหล่านั้น

Williams (2007) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการศึกษาการบริหารจัดการองค์กรและการรับรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเชื่อมต่อกับเรื่องสุขภาพของเยาวชน การวิจัยเชิงบรรยายแบบกรณีศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่ออธิบายความแตกต่างของแต่ละโมเดลที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อสำรวจว่าโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรแบบที่ขาดหายไป วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานสถานศึกษาจากภายนอก จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้กลยุทธ์แบบเน้นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในหลาย ๆ

กรณีผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างนี้มีความเด่นชัดที่สุดในการบริหารกระบวนการติดตามผล และยังมีผลกระทบต่อนักเรียนที่รับบริการจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ จำนวน 21 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 291 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ จำนวน 21 แห่ง ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารแนวความคิดทฤษฎี และผลงานวิจัย เพื่อนำมาประยุกต์ให้เหมาะสม

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ จำนวน 5 ด้าน รวมจำนวน 25 ข้อ คือ

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	มีข้อคำถาม 6 ข้อ
1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน	มีข้อคำถาม 5 ข้อ
1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	มีข้อคำถาม 6 ข้อ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีข้อคำถาม 4 ข้อ

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีข้อคำถาม 4 ข้อ

ข้อคำถามแต่ละข้อเป็นคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scales) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ (แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์งานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน นำมาปรับปรุงและสร้างแบบสอบถามขึ้นใหม่ ภายใต้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดโครงสร้างของข้อคำถามและเขียนข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละตอน ให้ครอบคลุมสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจพิจารณาและขอข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาการใช้ถ้อยคำ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีรายนาม ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษระ จตุพร อาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2. นายสุวัฒน์ เอี่ยมอุดม ผู้อำนวยการสถานศึกษาบ้านหลวง

3. นายสุกิจ สุวรรณ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

ขั้นตอนที่ 6 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC: Index of Item Objective Congruence)

จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67–1.00 และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าเท่ากับ 0.83

ขั้นตอนที่ 9 จัดทำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการ ดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการศึกษา สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ติดต่อและประสานงานกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการแจกแบบสอบถามในระยะเวลาที่เหมาะสมและตรวจนับจำนวนเพื่อให้ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามขนาดของการวิจัย
5. ผู้วิจัยดำเนินการติดตามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามได้จากกลุ่มตัวอย่างมาจัดทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้
  - 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืนมา
  - 1.2 นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำข้อมูลเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป
    - 1.3 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ กำหนดเกณฑ์แปลความหมายตามแนวคิดของ Best (1993) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ สถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิเคราะห์ผลการประเมินในครั้งนี้

2.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objectives Congruence: IOC)

2.2 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้แก่ วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2.3 สถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่และร้อยละ (Percentage)

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยการคัดเลือกจากสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน ที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่นประจำปีการศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารแนวความคิดทฤษฎี และผลงานวิจัย เพื่อนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมในรูปแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ด้วยกัน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์งานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ นำมาปรับปรุงและสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นใหม่ภายใต้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดโครงสร้างของข้อคำถามและเขียนข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แต่ละตอนให้ครอบคลุมแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจพิจารณาและขอข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของภาษา การใช้ถ้อยคำ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษระ จตุพร อาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวិทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2. นายสุวัฒน์ เอี่ยมอุดม ผู้อำนวยการสถานศึกษาบ้านหลวง

3. นายสุกิจ สุวรรณ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการ ดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการศึกษา สาขาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์
2. ติดต่อและประสานงานกับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารที่เป็นผู้ให้ข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในระยะเวลาที่เหมาะสม
5. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อได้ไปสัมภาษณ์แล้ว จึงถอดบทสัมภาษณ์โดยการถอดการบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ ตีความ สรุปสาระสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

1.1.1 หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงนำมาถอดเทปแบบคำต่อคำ ผู้วิจัยได้อ่านบทสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

1.1.2 หลังจากอ่านบทสัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน

1.1.3 ผู้วิจัยจัดประเด็นย่อยมารวบรวมเป็นกลุ่มเรื่องเดียวกัน เพื่อสรุปประเด็นหลัก (Theme)

1.1.4 นำข้อมูลแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ตอนและแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

การวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติเพื่อใช้ในความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อ ดังนี้

n แทน กลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการส่งต่อนักเรียน ดังตาราง 4-9

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอำนาจ	ข้าราชการครู n = 166		การแปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.51	0.60	มากที่สุด	2
2 ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.39	0.65	มาก	4
3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.39	0.61	มาก	4
4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.52	0.52	มากที่สุด	1
5 ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.40	0.64	มาก	3
รวม	4.46	0.60	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 5 ด้าน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.60) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.65) และด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ข้าราชการครู		การแปลผล	ลำดับ
		n = 166			
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีความแตกต่างในหลายลักษณะ	4.60	0.73	มากที่สุด	1
2	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงาน	4.39	0.67	มาก	6
3	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรม(SDQ)	4.48	0.73	มาก	3
4	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.)	4.45	0.70	มาก	4
5	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากแบบสัมภาษณ์และบันทึกการเยี่ยมบ้าน	4.52	0.69	มากที่สุด	2
6	สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง	4.43	0.73	มาก	5
	รวม	4.51	0.60	มากที่สุด	

จากตาราง 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีความแตกต่างในหลายลักษณะ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากแบบสัมภาษณ์และบันทึกการเยี่ยมบ้าน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.69) สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.73) สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.70) สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.73) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงาน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการคัดกรองนักเรียน

	ด้านการคัดกรองนักเรียน	ข้าราชการครู n = 166		การแปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา	4.39	0.76	มาก	1
2	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	4.36	0.73	มาก	3
3	สถานศึกษามีการใช้แบบสรุปผลการคัดกรองและแบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน	4.39	0.71	มาก	1
4	สถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนในลักษณะเฉพาะตัว เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านสุขภาพ หรือปัญหาครอบครัว	4.37	0.77	มาก	2
5	สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนในด้านการเรียนรู้ทั่วไป ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม	4.39	0.80	มาก	1
รวม		4.39	0.65	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.76) สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนในด้านการเรียนรู้ทั่วไป ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.80) และสถานศึกษามีการใช้แบบสรุปผลการคัดกรองและแบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนในลักษณะเฉพาะตัว เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านสุขภาพ หรือปัญหาครอบครัว ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.77) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา

ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	ข้าราชการครู		การแปลผล	ลำดับ
	n = 166			
	$\bar{X}$	S.D.		
1 สถานศึกษามีแนวทางในการช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติมีศักยภาพในด้านการเรียนและด้านสุขภาพเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิม	4.42	0.70	มาก	1
2 สถานศึกษามีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด	4.34	0.80	มาก	5
3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง	4.37	0.73	มาก	4

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	ข้าราชการครู		การแปลผล	ลำดับ
	n = 166			
	$\bar{X}$	S.D.		
4 สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินปัญหาหรือความต้องการของนักเรียนแต่ละคน	4.40	0.76	มาก	2
5 สถานศึกษามีแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเอกสารที่ใช้ในการสรุปผลการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนหลังจากได้รับการคัดกรองหรือได้รับการดูแลจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.74	มาก	3
6 สถานศึกษามีการบันทึกความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน	4.37	0.74	มาก	4
รวม	4.39	0.65	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีแนวทางในการช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติมีศักยภาพในด้านการเรียนและด้านสุขภาพ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิม ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินปัญหาหรือความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.76) สถานศึกษามีแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเอกสารที่ใช้ในการสรุปผลการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนหลังจากได้รับการคัดกรองหรือได้รับการดูแลจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.74) สถานศึกษามีการบันทึกความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.74) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.73) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
น่าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	ข้าราชการครู		การแปลผล	ลำดับ
	n = 166			
	$\bar{X}$	S.D.		
1 สถานศึกษามีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด	4.58	0.60	มากที่สุด	1
2 สถานศึกษาเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนโดยวิธีการ ที่เหมาะสม	4.43	0.65	มาก	3
3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting) หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียน ให้มีคุณภาพมากขึ้น	4.36	0.76	มาก	4
4 สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	4.46	0.69	มาก	2
รวม	4.51	0.52	มากที่สุด	

จากตาราง 8 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
คือ สถานศึกษามีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.58$,
S.D. = 0.60) รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะ
สภาพปัญหาของนักเรียน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.69) สถานศึกษาเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนโดยวิธีการที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมผู้ปกครองนักเรียน
(Classroom Meeting) หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียนให้มี
คุณภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
น่าน ด้านการส่งต่อนักเรียน

ด้านการส่งต่อนักเรียน	ข้าราชการครู		การแปลผล	ลำดับ
	n = 166			
	$\bar{X}$	S.D.		
1 สถานศึกษามีการส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครูท่านอื่นที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษา	4.41	0.78	มาก	1
2 สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน	4.29	0.79	มาก	4
3 สถานศึกษามีการส่งต่อภายนอก โดยเป็นการที่ครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่ายากเกินกว่าที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก	4.34	0.78	มาก	3
4 สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน	4.40	0.70	มาก	2
รวม	4.40	0.64	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ด้านการส่งต่อนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครูท่านอื่นที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) สถานศึกษามีการส่งต่อภายนอก โดยเป็นการที่ครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่ายากเกินกว่าที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.78) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ จำนวน 5 คน ที่มีผลงานระบบช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2567 ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 10 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

สถานศึกษาที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
1	สถานศึกษามีการสร้างระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจะต้องทราบข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของนักเรียน ลักษณะนิสัย สภาพแวดล้อม และครอบครัวของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการคัดกรองนักเรียน
2	สถานศึกษาได้ให้ครูประจำชั้นลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อประเมินถึงความเป็นอยู่พื้นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มของสถานศึกษา
3	สถานศึกษาได้ทำการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยวิธีการใช้แอปพลิเคชันที่หลากหลาย และแอปพลิเคชันไลน์ที่ทันสมัย ง่ายต่อการใช้งานและติดตามนักเรียน
4	สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลพื้นฐานนักเรียนลงในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม และให้ครูลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมบ้านของนักเรียน โดยเก็บข้อมูลจากแพลตฟอร์มดิจิทัล
5	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีแพลตฟอร์มดิจิทัลออนไลน์มาเป็นแพลตฟอร์มช่วยครูในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งด้านการเยี่ยมบ้าน การประเมินพฤติกรรม ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero

จากตาราง 10 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนี้ สถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พร้อมทั้งติดตามพฤติกรรมนักเรียนจาก Application Line โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ติดตามอย่างใกล้ชิด มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ซึ่งเป็นการให้นักเรียนบันทึกข้อมูลตัวนักเรียนเอง ครูบันทึกข้อมูลนักเรียนและผู้ปกครองบันทึกข้อมูลนักเรียน ซึ่งจะสามารถทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ดีขึ้น

ตาราง 11 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

สถานศึกษาที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน
1	สถานศึกษามีการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งนำมาคัดกรองข้อมูลและจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
2	สถานศึกษาได้นำข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านนักเรียน ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน มาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
3	สถานศึกษามีการนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ได้จากแพลตฟอร์มดิจิทัลและแอปพลิเคชันไลน์ มาใช้ในการวิเคราะห์นักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
4	สถานศึกษามีการนำข้อมูลที่ได้จากระบบสารสนเทศของสถานศึกษา มาจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
5	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีแพลตฟอร์มดิจิทัลออนไลน์ การเยี่ยมบ้าน การประเมินพฤติกรรม ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาใช้ในการวิเคราะห์นักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

จากตาราง 11 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ด้านการคัดกรองนักเรียนดังนี้ สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

ตาราง 12 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปาน

สถานศึกษาที่	ด้านการส่งเสริมและพัฒนา
1	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและกีฬา เพื่อส่งเสริมต่อยอดนักเรียนในรู้จักความถนัดของตนเอง
2	สถานศึกษาจัดกิจกรรม Self introduction learning ซึ่งเป็นการรู้จักตนเองผ่านกิจกรรมทางศิลปะ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการ กิจกรรมกีฬา เพื่อต่อยอดความรู้ความถนัดของผู้เรียน
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ในอนาคต
4	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมทักษะทางด้านอาชีพ กิจกรรมทักษะการดำเนินชีวิตจากการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเพื่อให้นักเรียนสามารถค้นพบความถนัดของตนเอง
5	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนในการสร้างองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้ค้นพบตนเอง และสามารถดำเนินการส่งเสริมต่อยอดนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

จากตาราง 12 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปาน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กผ้า จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ

ตาราง 13 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

สถานศึกษาที่	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
1	สถานศึกษาจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัว เพื่อปรึกษาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดกับตัวนักเรียน
2	สถานศึกษามีการเชิญวิทยากรภายในมาจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสิ่งผิดกฎหมายเพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันพิษภัยในสังคม
3	สถานศึกษามีการจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม ในการช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้
4	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพบครูที่ปรึกษา เพื่อให้ นักเรียนสามารถพูดคุยถึงปัญหาที่พบเจอ และหาทางออกร่วมกันได้
5	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนให้รู้เท่าทันถึงสังคมในปัจจุบันจากวิทยากร ภายนอก เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียนในด้าน พิษภัยยาเสพติด ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมและแนวทางในการดำเนินชีวิต

จากตาราง 13 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนี้ สถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้องสภานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้ใจ ซึ่งครูสามารถสอบถามสิ่งที่นักเรียนต้องการได้จึงจะดำเนินการทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการและไม่เกินขอบเขตของความเป็นครู สถานศึกษามีการเชิญวิทยากรภายนอกเช่นตำรวจ ทหาร พระและหน่วยงานภาคี เครือข่ายต่าง ๆ เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียนในด้าน พิษภัยยาเสพติด ระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม และแนวทางในการดำเนินชีวิต

ตาราง 14 แสดงข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่

สถานศึกษาที่	ด้านการส่งต่อนักเรียน
1	สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนมี 2 รูปแบบคือการส่งต่อภายใน เป็นการส่งต่อให้กับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และครูฝ่ายกิจการนักเรียน การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งต่อให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับปรุงตนเองในทางที่ดีขึ้น
2	สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมในด้านลบ โดยส่งต่อให้กับค่ายทหารเป็นผู้ฝึกอบรมเพื่อให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้นและส่งกลับเข้ามาเรียนยังสถานศึกษาเดิม
3	สถานศึกษามีการประเมินผลการส่งต่อนักเรียนและติดตามอย่างใกล้ชิด และจัดทำรูปแบบการส่งต่อนักเรียนที่หลากหลายและตรงกับสภาพปัญหาของนักเรียน
4	สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อฝึกอบรม ปรับปรุงสุขภาพจิตของนักเรียนให้ดีขึ้นมีการติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิด
5	สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนจากการประเมินผลของครูผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์ของสถานศึกษาและคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก

จากตาราง 14 สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการส่งต่อนักเรียนดังนี้ครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบคือส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายใน คือนักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้ จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอกคือกรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย เช่น นักจิตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงพยาบาล และสถานีตำรวจ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน

ผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน จากแบบสอบถาม พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีความแตกต่างในหลายลักษณะ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากแบบสัมภาษณ์และบันทึกการเยี่ยมบ้าน สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรม สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.)

สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบ แฟ้มสะสมผลงาน

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการคัดกรอง นักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการใช้แบบสรุปผลการคัดกรองและแบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน และสถานศึกษามีการประเมินนักเรียนในด้านการเรียนรู้ทั่วไป ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้อย่าง เหมาะสม สถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนในลักษณะเฉพาะตัว เช่น ปัญหา การเรียน ปัญหาทางด้านสุขภาพ หรือปัญหาครอบครัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษา มีแนวทางในการช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติมีศักยภาพในด้านการเรียนและด้านสุขภาพเปลี่ยนไป ในทางที่ดีขึ้นจากเดิม รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน ปัญหาหรือความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษา มีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่สถานศึกษากำหนด

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษา มีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมผู้ปกครอง นักเรียน (Classroom Meeting) หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียน ให้มีคุณภาพมากขึ้น

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนโดยวิธีการที่เหมาะสม

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พร้อมทั้งติดตามพฤติกรรมนักเรียนจาก Application Line โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ติดตามอย่างใกล้ชิด มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ซึ่งเป็นการให้นักเรียนบันทึกข้อมูลตัวนักเรียนเอง ครูบันทึกข้อมูลนักเรียน และผู้ปกครองบันทึกข้อมูลนักเรียน ซึ่งจะสามารถทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ดีขึ้น

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา

สถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กตา จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ

2.4 ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา

สถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้อง

สถานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้ใจ ซึ่งครูสามารถสอบถามสิ่งที่นักเรียนต้องการได้จึงจะดำเนินการทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการและไม่เกินขอบเขตของความเป็นครู สถานศึกษามีการเชิญวิทยากรภายนอกเช่นตำรวจ ทหาร พระ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียนในด้าน พิชัยยาเสพติด ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมและแนวทางในการดำเนินชีวิต

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

ครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบ คือ ส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายในคือ นักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอก คือกรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย เช่น นักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงพยาบาล และสถานีตำรวจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน มีการกำหนดนโยบายแบบแผน ขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนครอบคลุมต่อการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีการนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาช่วยในการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถรวบรวมข้อมูลนักเรียนไปวิเคราะห์สภาพปัญหาได้ 3 รูปแบบ คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาจะต้องได้รับการช่วยในด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมทักษะและกิจกรรมปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมให้นักเรียนกลับเข้าสู่กลุ่มปกติและสามารถ

เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร เทพุลอย (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชภฏร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่า ภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พร้อมทั้งติดตามพฤติกรรมนักเรียนจาก Application Line โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ติดตามอย่างใกล้ชิด มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับ มากที่สุด

3. ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษา ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ศึกษา การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับ มาก

4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กผ้า จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล ไชยคำมี (2567) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร พบว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง

และกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้องสภานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ ภูษิต (2564) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทารามโดยเน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

6. ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบคือส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายในคือ นักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอก คือ กรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งตัวนักเรียนไปยังภาคีเครือข่ายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์ม มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิน ศรีบรรจง (2567) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอ่างทอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เก็บข้อมูลหรือติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จาก แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนะเศรษฐ์ เกษกุ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการคัดกรองมีระบบคัดกรองที่รวดเร็วทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ สามารถประมวลผลได้ทันที มีระบบจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กผ้า จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนะเศรษฐ์ เกษกุ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูควรค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดของแต่ละบุคคล

4. ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบ เป็นการส่วนตัวในห้องสภานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้วางใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของอริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจน กลายเป็นปัญหาของสังคม

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบ คือ ส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายในคือ นักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้ จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอก คือกรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กรณีที่บางปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบาย แบบแผน และปฏิทินการดำเนินงานที่ครอบคลุมต่อการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นเหมือนเข็มทิศในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการใช้แอปพลิเคชันในการจำแนกกลุ่มนักเรียน เพื่อความหลากหลายในการประเมิน ไม่ให้คาดเคลื่อนจากสภาพความเป็นจริง
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรมีคณะกรรมการเฉพาะด้านในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหา มีแนวทางชัดเจนในการฟื้นฟูนักเรียน มีรูปแบบในการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการของนักเรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการส่งต่อภายในและการส่งต่อกายนอกเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และตรงกับปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบติดตามผลที่ทันสมัย ฝึกทักษะการจัดการอารมณ์ให้กับนักเรียน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาข้อดีและข้อจำกัดในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้น 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)*. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมสุขภาพจิต. (2551). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้น 1-2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*.
กรมสุขภาพจิต.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กฤษฎีกา พุทธิจร. (2564). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้น 1-2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*.
กรมสุขภาพจิต.
- กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. (2551). *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. <https://shorturl.asia/DUZIX>.
- กิตติศักดิ์ จุลมณฑล. (2554). *การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1*. [งานนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- จตุกรณ์ นิสสัย. (2558). *การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาบ้านหนองปรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- เฉลิมพงษ์ สุขสมพนาภิรักษ์. (2561). *การพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาบ้านช่างหม้ออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- ชุตินาถ ธารแก้ว. (2559). *การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ปทุมธานี-สระบุรี)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- ดุราสิทธิ์ แต่งงาม. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหลวงพ่อบานคลองด่านอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- ธนะเศรษฐ์ เกษกุ. (2567). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชธานี].

- นุชริย์ ผึ้งคุ้ม. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เขต 3. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา].
- เนตรนภา คำหนองหัว้า. (2560). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- ปาริวรรณ โคตรชมภู. (2554). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ชำหม้อพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- พรนภา หลานวงษ์. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูประจำชั้นประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาศรีราชา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- มธุริน แผลงจันทิก. (2554). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ].
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- วนิดา ชนินทุธวงค์. (2544). คู่มือที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ลักษณะ. .
- วศิน ศรีบรรจง. (2567). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอ่างทอง. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- วีระพล ไชยคำมี. (2567). การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์].

สถานศึกษามหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์. (2561). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.

<https://www.mkj.ac.th/wp-content/uploads/2018/06/ระบบดูแล-หลักการ-และเหตุผล.pdf>.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ. (2567). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอำนาจ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. ชวนทิพย์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ผลที่คาดหวังของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กระทรวงศึกษาธิการ.

สุภาคีณี อภิชัย. (2558). แนวทางการดำเนินงานคุณภาพตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษา پایวิทยาการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

สุมิตร เหนุลอย. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2559). คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแลสุภาพะทางใจของนักเรียนและครู. ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุสรณ์ สุขกล้า. (2556). ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมปราจีนบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา].

- อัษฎนา พงษ์จันโอ. (2554). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18. [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา].
ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- อัษฎายุท โปธินอก. (2558). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- Best, J. W. (1993). *Research in Education*. Allyn and Bacon.
- Biddle, V. S. (2009). Student Assistance Program Outcomes of Students at Risk for Suicide. *Dissertation Abstracts International*, 69(8), 118.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. McGraw Hill.
- Horace, B. and Ava, C. E. (1970). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychanalytical Terms*. Longmans.
- King, G. (2003). *Comprehensive school counseling program: Counselor and principal agreement*. <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp>.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Williams, J. (2007). Mapping the integration of social and ethical issues in health technology assessment. *International Journal of Technology Assessment in health Care*, 23(1), 9–16.

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษระ จตุพร

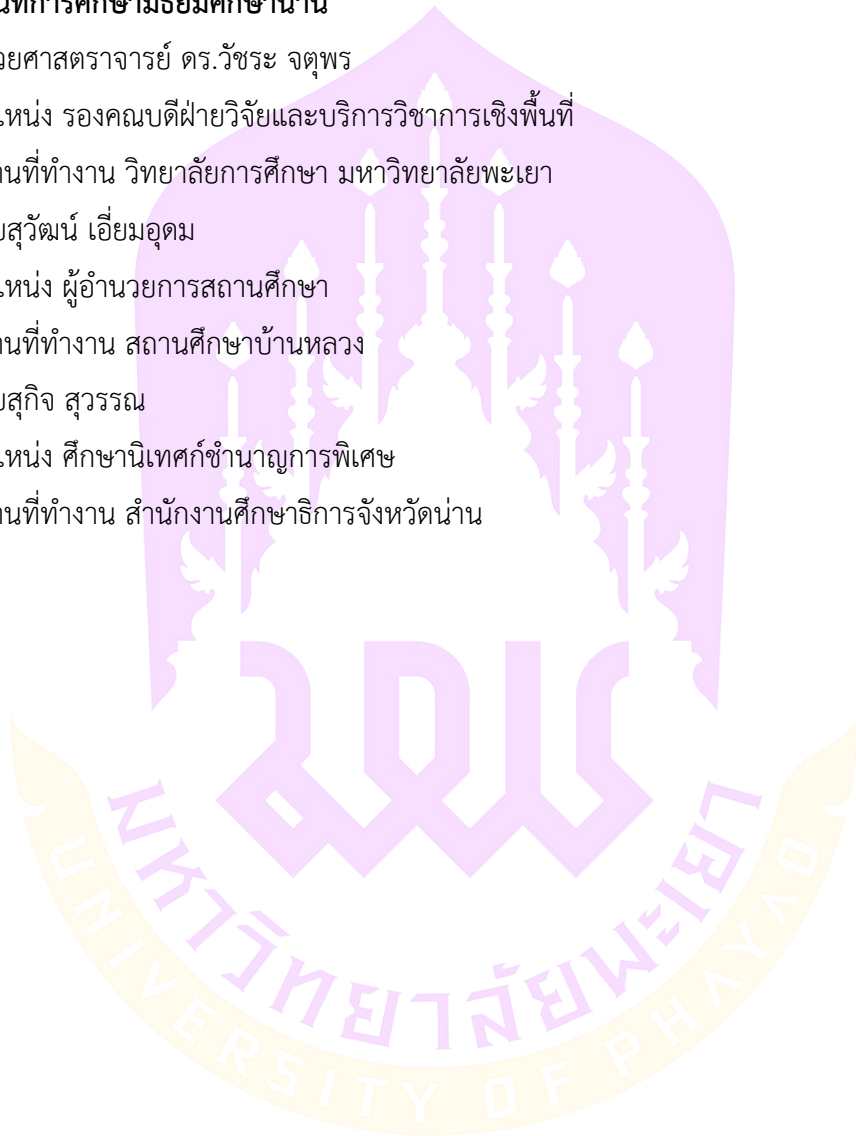
ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการเชิงพื้นที่
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2. นายสุวัฒน์ เอี่ยมอุดม

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
สถานที่ทำงาน สถานศึกษานบ้านหลวง

3. นายสุกิจ สุวรรณ

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สอบถามข้อมูลจากข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
4. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานหรือบุคคลแต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้การวิจัยนี้มีผลการสรุปที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง
5. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบถ้วน ทั้งนี้ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามงานวิจัย

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
นายพิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่มีความแตกต่างในหลายลักษณะ					
2	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงาน					
3	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรม(SDQ)					
4	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการตรวจสอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.)					
5	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากแบบสัมภาษณ์และบันทึกการเยี่ยมบ้าน					
6	สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง					
ด้านการคัดกรองนักเรียน						
7	สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2)กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา					
8	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน จากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)					
9	สถานศึกษามีการใช้แบบสรุปผลการคัดกรองและแบบ ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นเครื่องมือในการคัด กรองนักเรียน					
10	สถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของ นักเรียนในลักษณะเฉพาะตัว เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านสุขภาพ หรือปัญหาครอบครัว					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
11	สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนในด้านการเรียนรู้ ทั่วไป ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา						
12	สถานศึกษามีแนวทางในการช่วยให้นักเรียนที่อยู่ ในกลุ่มปกติมีศักยภาพในด้านการเรียนและด้านสุขภาพ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิม					
13	สถานศึกษามีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด					
14	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง					
15	สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับ การประเมินปัญหาหรือความต้องการของนักเรียน แต่ละคน					
16	สถานศึกษามีแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นเอกสารที่ใช้ในการสรุปผลการดำเนินการ ช่วยเหลือนักเรียนหลังจากได้รับการคัดกรอง หรือได้รับการดูแลจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ					
17	สถานศึกษามีการบันทึกความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา ของนักเรียน					
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน						
18	สถานศึกษามีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความ เอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด					

ข้อ	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
19	สถานศึกษาเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนโดยวิธีการที่เหมาะสม					
20	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting) หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการ ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น					
21	สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน					
ด้านการส่งต่อนักเรียน						
22	สถานศึกษามีการส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครู ท่านอื่นที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษา					
23	สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังครู ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน					
24	สถานศึกษามีการส่งต่อภายนอก โดยเป็นการที่ครู แนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่ายากเกิน กว่าที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียน ให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก					
25	สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน					

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน
3. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีจำนวน จำนวน 16 ข้อ
4. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานหรือบุคคลแต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ตรงกับความเป็นจริง เพื่อให้การวิจัยนี้มีผลการสรุปที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง
5. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้การสัมภาษณ์ให้ครบถ้วน ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายพิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชานาน

แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ท่านคิดว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ในสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. สถานศึกษาของท่านมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียน
เป็นรายบุคคลประสบผลสำเร็จ

.....

.....

.....

ด้านการคัดกรองนักเรียน

1. ท่านมีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
รายบุคคลอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้การคัดกรองนักเรียนมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสถานศึกษาของท่านมีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

1. สถานศึกษาของท่านมีแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใดสามารถพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1. หากมีนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาของท่านจะมีแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายังไง

.....

.....

.....

2. สถานศึกษาของท่านมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การดำเนินการด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

ด้านการส่งต่อนักเรียน

1. สถานศึกษาของท่านมีกระบวนการการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

2. นอกจากกระบวนการส่งต่อภายนอกและภายในท่านมีแนวทางในการพัฒนากระบวนการส่งต่อนักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การดำเนินการส่งต่อนักเรียนเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน

.....

.....

.....

4. ท่านมีแนวทางในการพัฒนานักเรียนที่ถูกส่งต่อภายในสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สำหรับการให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ง ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
(Item Congruences Index: IOC)

การพิจารณาแบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

$$\text{สูตร IOC} = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่ต้องการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5–1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีความแตกต่างในหลายลักษณะ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากการตรวจสอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากแบบสัมภาษณ์และบันทึกการเยี่ยมบ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
6	สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. การคัดกรองนักเรียน						
1	สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2)กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนจากระเบียบสัมผัสและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการใช้แบบสรุปผลการคัดกรองและแบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนในลักษณะเฉพาะตัว เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านสุขภาพ หรือปัญหาครอบครัว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนในด้านการเรียนรู้ทั่วไป ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3. การพัฒนาและการส่งเสริมผู้เรียน						
1	สถานศึกษามีแนวทางในการช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติมีศักยภาพในด้านการเรียนและด้านสุขภาพเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เช่น กิจกรรม ในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วย เพื่อน (Buddy) กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมสื่อสาร กับผู้ปกครอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับ การประเมินปัญหาหรือความต้องการของนักเรียน แต่ละคน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นเอกสารที่ใช้ในการสรุปผลการดำเนินการ ช่วยเหลือนักเรียนหลังจากได้รับการคัดกรองหรือได้รับ การดูแลจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	สถานศึกษามีการบันทึกความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา ของนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา						
1	สถานศึกษามีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ให้ความ เอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษาเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนโดยวิธีการที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting) หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการ ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้อง กับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. การส่งต่อนักเรียน						
1	สถานศึกษามีการส่งต่อภายใน เป็นการส่งนักเรียนให้ครู ท่านอื่นที่สามารถช่วยเหลือได้ภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
2	สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยังครู ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการส่งต่อภายนอก โดยเป็นการที่ครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครองประเมินแล้วว่ายากเกินกว่า ที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลได้จึงส่งต่อนักเรียนให้กับ ผู้เชี่ยวชาญภายนอก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการบันทึกการส่งเสริมนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก จ ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์
เพื่อการวิจัย (Item Congruences Index: IOC)

การพิจารณาแบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา...

$$\text{สูตร IOC} = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่ต้องการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ที่	แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา...	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1	ท่านคิดว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสำคัญอย่างไร ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษาของท่านมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคลอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การ ดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลประสบ ผลสำเร็จ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. การคัดกรองนักเรียน						
1	ท่านมีการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนที่ได้จากการ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่าประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้การคัด กรองนักเรียนมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ที่	แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
3	ท่านคิดว่าสถานศึกษาของท่านมีการจัดกลุ่มนักเรียน เป็นกลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.การพัฒนาและการส่งเสริมผู้เรียน						
1	สถานศึกษาของท่านมีแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม ผู้เรียนอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่าประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้การพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใดที่สามารถพัฒนา นักเรียน ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา						
1	หากมีนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาของท่าน จะมีแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สถานศึกษาของท่านมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การ ดำเนินการด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ประสบความสำเร็จ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. การส่งต่อนักเรียน						
1	สถานศึกษาของท่านมีกระบวนการการส่งต่อนักเรียน ที่มีปัญหาอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	นอกจากกระบวนการส่งต่อภายนอกและภายในท่าน มีแนวทางในการพัฒนากระบวนการส่งต่อนักเรียนอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่าสถานศึกษาจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การ ดำเนินการส่งต่อนักเรียน เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	ท่านมีแนวทางในการพัฒนานักเรียนที่ถูกส่งต่อภายใน สถานศึกษาอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ รายงานหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
น่าน จำนวน 30 คน ได้แก่ สถานศึกษาศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่าน

ภาคผนวก ข ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out)

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.825	25

ภาคผนวก ข ราชานามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน โดยใช้เกณฑ์ระดับพื้นฐาน (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 499 คน) ได้แก่

1. สถานศึกษาบ่อสวก
2. สถานศึกษาน่านประชาอุทิศ
3. สถานศึกษาแม่จริม
4. สถานศึกษาบ้านหลวง
5. สถานศึกษานาน้อย
6. สถานศึกษาสาธิตกิจประชาสรรค์
7. สถานศึกษาสารทิศพิทยาคม
8. สถานศึกษานาหมื่นพิทยาคม
9. สถานศึกษาเมืองลีประชาสามัคคี
10. สถานศึกษาสันติสุขพิทยาคม
11. สถานศึกษาน่านนคร
12. สถานศึกษาศรีนครน่าน
13. สถานศึกษานันทบุรีวิทยาฯ
14. สถานศึกษาศรัทธาศิลาเพชรรังสรรค์ฯ
15. สถานศึกษาบ่อเกลือ
16. สถานศึกษาสารธรรมพิทยาคม
17. สถานศึกษาหนองบัวพิทยาคม
18. สถานศึกษาเมืองยมวิทยาคาร
19. สถานศึกษาทุ่งช้าง
20. สถานศึกษามัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ
21. สถานศึกษาไตรเขตประชาสามัคคีฯ

ภาคผนวก ฅ ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (Try out)

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	3	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	3	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.889	16

ภาคผนวก ญ รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
โดยใช้เกณฑ์ระดับพื้นฐาน (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 499 คน) ได้แก่

1. สถานศึกษาบ่อเกลือ
2. สถานศึกษาสารธรรมพิทยาคม
3. สถานศึกษาหนองบัวพิทยาคม
4. สถานศึกษาเมืองยมวิทยาคาร
5. สถานศึกษาทุ่งช้าง

ภาคผนวก ก แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ด้าน 1	166	1.00	5.00	4.5120	.59785
ด้าน 2	166	1.50	5.00	4.3886	.65221
ด้าน 3	166	1.00	5.00	4.3916	.61075
ด้าน 4	166	2.00	5.00	4.5181	.52192
ด้าน 5	166	1.00	5.00	4.4036	.63940
Valid N (listwise)	166				

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V1	166	1	5	4.60	.730
V2	166	2	5	4.39	.668
V3	166	1	5	4.48	.728
V4	166	2	5	4.45	.701
V	166	1	5	4.52	.694
V6	166	1	5	4.43	.725
ด้าน 1	166	1.00	5.00	4.5120	.59785
Valid N (listwise)	166				

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการคัดกรองนักเรียน

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V7	166	1	5	4.39	.760
V8	166	2	5	4.36	.723
V9	166	2	5	4.39	.712
V10	166	1	5	4.37	.766
V11	166	1	5	4.39	.800
ด้าน 2	166	1.50	5.00	4.3886	.65221
Valid N (listwise)	166				

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
v12	166	1	5	4.42	.698
v13	166	1	5	4.34	.799
v14	166	1	5	4.37	.734
v15	166	1	5	4.40	.755
v16	166	2	5	4.38	.735
v17	166	1	5	4.37	.741
ด้าน3	166	1.00	5.00	4.3916	.61075
Valid N (listwise)	166				

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
v18	166	2	5	4.58	.605
v19	166	3	5	4.43	.645
v20	166	1	5	4.36	.756
v21	166	1	5	4.46	.693
ด้าน4	166	2.00	5.00	4.5181	.52192
Valid N (listwise)	166				

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการส่งต่อนักเรียน

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
v22	166	1	5	4.41	.779
v23	166	1	5	4.29	.787
v24	166	1	5	4.34	.776
v25	166	1	5	4.40	.695
ด้าน5	166	1.00	5.00	4.4036	.63940
Valid N (listwise)	166				

ภาคผนวก ฎ เอกสารรับรองโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
The Human Research Ethics Committee of University of Phayao on Humanities and Social Sciences
19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 58000 เบอร์โทรศัพท์ 05446 6666

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทาง
หลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline
และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

- ชื่อโครงการ** : แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ
: Guidelines for The Development of Secondary Education – Student Support
System in Small School Under The Office of Nan Educational Service Area
- เลขที่โครงการวิจัย** : HREC-UP-HSS 2.2/104/68
- ผู้วิจัยหลัก** : นายพิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์
- สังกัดหน่วยงาน** : วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- ที่ปรึกษา** : ดร.อาภาพรณ ประทุมไทย
- สังกัดหน่วยงาน** : วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- วิธีทบทวน** : แบบเร่งรัด (Expedited)
- รายงานความก้าวหน้า** : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์
หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่รับรอง : 14 กุมภาพันธ์ 2568

วันหมดอายุ : 14 กุมภาพันธ์ 2569

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขซึ่งระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์
วัน เดือน ปี เกิด	14 เมษายน 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดน่าน
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2561 ค.บ.(วิทยาศาสตร์ทั่วไป), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 6 หมู่4 ตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110
ผลงานตีพิมพ์	พิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์, 5(2).

